

РИТОРИЧНІ ЗАПИТАННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: КОМУНІКАТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Висвітлюються різні точки зору вітчизняних і зарубіжних мовознавців на лінгвістичну природу терміна «риторичне запитання». Як показало дослідження, риторичне запитання за формально-граматичною будовою не відрізняється від запитань, спрямованих на запит інформації. Тотожні за лексичним складом і синтаксичною будовою речення можуть мати різний комунікативний зміст залежно від таких факторів, як ситуація, контекст, інтонація. Продemonстровано, як вербальний контекст може нейтралізувати запитальне значення структурно питального речення. Приклади, взяті з художньої літератури британських і американських авторів, показують, що значення запитальності риторичних запитань може бути настільки ослабленим, що на письмі замість знака питання ставиться знак оклику або крапка. Дослідження показало: риторичні запитання є, як правило, повноскладовими, це відрізняє їх від інших типів висловлювань у розмовному діалозі. Повноскладовість риторичних запитань спричиняє втрату їх питального значення. Риторичні запитання використовуються як ефективний засіб аргументації та вираження емоцій.

Ключові слова: риторичні запитання, інтерогативне значення, ситуація, контекст, комунікативні та функціональні особливості.

Постановка наукової проблеми та її значення. Упродовж років функціональна взаємодія форми і змісту вивчалась на прикладі різних мовних одиниць у різних лінгвістичних аспектах – лексичному, граматичному, соціолінгвістичному. Останнім часом усе частіше робляться спроби прагматичного аналізу цього явища, яке розглядається в рамках непрямих мовленнєвих актів, прагматичних транспозицій, комунікативних трансформацій.

Таке складне мовне явище як запитання особливо цікаве з точки зору встановлення відношень між мовною формою та комунікативним змістом. Незважаючи на те, що запитанням у вітчизняному і зарубіжному мовознавстві присвячено велику кількість робіт, у лінгвістичній літературі відсутній вичерпний системний опис несиметричних відношень між питальною формою і непитальним змістом риторичних запитань.

Саме цим зумовлена **актуальність** нашої розвідки, виконаної з позицій вивчення прагматичного аспекту мовленнєвого спілкування в руслі комунікативно-функціонального підходу до дослідження мовних одиниць.

Мета статті – аналіз комунікативно-функціональних особливостей риторичних запитань у сучасній англійській мові – визначила необхідність вирішення таких **завдань**, як установлення та опис лексико-семантичних особливостей риторичних запитань, аналіз риторичних запитань із точки зору їх прагматичних можливостей.

Аналіз дослідження цієї проблеми. Термін «риторичне запитання» широко використовується дослідниками. Однак його розповсюдженість не підкріплюється єдиним тлумаченням природи цього поняття з лінгвістичної точки зору. Наслідком є неуніфікований підхід до вивчення риторичних запитань у лінгвістичних працях. Зокрема, і досі складним є встановлення місця поняття «риторичне запитання» в загальній типології питальних речень, розробленій сучасною синтаксичною наукою.

Більшість лінгвістів вважає, що риторичні запитання – це емоційно забарвлені твердження чи заперечення, в яких у стверджувальних структурах виражається емпатичне заперечення, а в заперечних – емпатичне ствердження (G. Leech, J. Svartvik, R. Quirk, S. Greenbaum, П. А. Рестан та ін.). Друга група вчених характеризує риторичні запитання як такі, що містять приховані твердження, які мають емоційний характер (Г. Я. Панкрац, Р. Л. Рейнганд).

⁶ © Гедз С. Ф., 2015

Інші мовознавці висловлюють думку про те, що риторичні запитання використовуються для передачі повідомлення з метою підсилення емоційного забарвлення висловлювання, щоб привернути увагу співрозмовника до наданої в питанні інформації (І. Р. Гальперін, В. А. Григор'єв, Л. З. Терьошкіна, Є. І. Шендельс та ін.). Зокрема, Є. І. Шендельс відносить риторичні запитання до «несправжніх запитань», які, на її погляд, можуть бути як окличними реченнями, так і повтором питань мовця, через те, що адресат здивований, спантеличений або ж хоче виграти час. Л. З. Терьошкіна у дослідженні риторичних запитань спирається на роботи французьких учених (Ш. Баллі, А. Блінкерберг, Ф. Брюно, В. Вартбург та ін.), які розглядають риторичні запитання як окличні. Вона посиляється на точку зору Ш. Баллі про те, що запитання, у якому нічого не питають, відноситься до так званого окличного мовлення. Звідси робиться висновок, що риторичні запитання разом з іншими стилістичними фігурами сприяють образній виразності мовлення. Л. З. Терьошкіна виділяє: 1) власне риторичні запитання; 2) імпліцитне ствердження і заперечення (зі зворотною констатацією); 3) питально-відповідні єдності (відповідає на запитання той, хто запитує); 4) питальні структури, в яких емоційно виражається незнання мовцем про предмет мовлення [6, 31].

І. В. Арнольд відзначає можливість уживання синтаксичних структур, у тому числі питальних речень, у невластивих їм денотативних значеннях і з додатковими конотаціями, наводячи як приклад риторичні запитання, які, на думку вченої, виражають емоційне твердження, привертають увагу, підсилюють враження, підвищують емоційний тон, створюють ефект піднесеності [1, 167].

У зв'язку з неоднозначністю терміна «риторичне запитання» деякі вчені вважають за доцільне взагалі відмовитися від нього. Так, Н. М. Лисенкова пропонує замінити цей термін на «псевдозапитання» [5, 7], С. С. Мірсеїтова – на «питальні висловлювання в функції твердження» (позитивного/негативного) [6, 32].

Ми погоджуємося з тими, хто вважають, що труднощі, пов'язані з визначенням терміна «риторичне запитання», мають об'єктивні історичні підстави (В. А. Григор'єв). Термін «риторичне запитання» використовувався впродовж століть не стільки для відображення якоїсь чітко визначеної мовної реалії, скільки для позначення мовного прийому (або прийомів), вживаються в ораторській практиці та риторичі. У риторичі виділяється цілий ряд фігур, пов'язаних із «риторичним» використанням питальних речень.

Майже про всі ці фігури, тією чи іншою мірою, пов'язані із риторичними питаннями, йдеться в «Кратком руководстве к красноречию» М. В. Ломоносова. Підкресливши, що «вопрошание риторическое бывает не для испытания неизвестных, но для сильнейшего изображения известных вещей», учений сформулював основний висновок стосовно семантики риторичного запитання, до якого прийшла традиційна риторика. Думка про те, що «риторическое вопрошание» не містить запиту інформації у співрозмовника, а навпаки, існує для передачі повідомлення самим мовцем, стала об'єктивною підставою для виділення поняття «риторичного запитання» [3, 33–34].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. Відомо, що комунікативний статус питального речення отримує остаточну інтерпретацію при врахуванні репліки – реакції на нього. Вербальний контекст може як сприяти актуалізації семи запитальності, так і, навпаки, нейтралізувати цю сему. Однак відповідь на риторичне запитання не реалізує питальної функції, оскільки, на відміну від власне запитання, риторичне запитання не має у собі інформаційної лакуни, тобто не характеризується відкритою ремою, а містить повнозначне судження. Функції можливих відповідей зводяться до вираження згоди (незгоди) із судженням, що передається за допомогою питальної форми, у випадку експліцитного збігу установок адресанта і адресата. Це можна проілюструвати на прикладі:

When Lars had gone, Henry looked at Jessie and Violet and said, “Aren't we lucky to have a grandfather who takes us on a trip, and helps us go to school just the same?”

Jessie smiled at her brother. She said, “I was thinking the same thing. What a lot of surprises Grandfather thinks of!” (Warner 1989, p. 20).

До риторичних запитань відносяться питальні речення у складі питально-відповідних реплік, які містять формальне запитання та відповідь на нього, що належить одній особі, як у прикладах:

“What did you ever do to help me? Nothing!”

Her range was terrible. He had no answer (Miles 1985, p. 398).

“She is the most wonderful girl in the world. Did you notice her eyes? Terrific. Did you observe her mouth? Sensational. Did you get her voice? Like silver bells tinkling across a meadow in the moonlight. And as sweet and kind and lovable as she is beautiful. I’m giving her dinner tonight” (Wodehouse 1975, p. 63).

Установлено наявність двох типів реплік, які відрізняються ступенем самостійності структурно питального елемента, наприклад:

1. *What did you ever do to help me? Nothing.*

2. *Did you notice her eyes? Terrific.*

Did you observe her mouth? Sensational.

Did you get her voice? Like silver bells tinkling across a meadow in the moonlight. And as sweet and kind and lovable as she is beautiful.

Різницю між двома типами питально-відповідних реплік можна продемонструвати за допомогою «тесту опущення», який полягає у відсіченні другої частини питально-відповідної єдності. Очевидно, що перше висловлювання може мати непитальний зміст, будучи вжитим ізольовано, а друге – лише в поєднанні з наступною відповіддю. Таким чином, у той час як відповідь співрозмовника акцентує питальне значення висловлювання, відповідь самого мовця сприяє нейтралізації семи запитальності.

Риторичні запитання виявляють різні потенційні можливості до трансформаційних перетворень. Вони характеризуються подвійною невідповідністю форми і змісту. Стверджувальні за формою речення виражають заперечення, а заперечні – твердження:

“Poor Wilfrid! Well, he shouldn’t have sneered – what did he know of her? Nobody knew anything of her! She was alone in the world” (Galsworthy 1976, p. 137).

“Maybe we were all wrong. But the way it has turned out – didn’t we have good times?” (P. Fox 1995, p. 179).

Найбільш розповсюджене явище розмовного діалогу – еліптичність речень – порівняно рідко має місце в системі риторичних запитань. Сама по собі реалізація питальною структурою невластивого їй значення становить різновид імплікації і характеризується контекстуальною і ситуативною залежністю. Такий додатковий прояв імплікаційної тенденції, як еліптичність, значною мірою утруднював би розуміння. Це дає підстави стверджувати, що невмотивована повноскладовість репліки актуалізує її непитальне значення.

“If I had been you”, said Ginger, “I would have given those boys a good kick and that would have given them a lesson!”

“Do you think I am such on ungrateful brute as to forget all the kind treatment I have had here for five years, and all the trust they place in me, and turn vicious because a couple of ignorant boys used me badly?” (Sewell 1994, p. 33).

З усіх форм прояву колоквіальної специфіки в структурі риторичного запитання найбільш розповсюдженим є використання надлишкових елементів: повтор сегментів тексту, використання вигуків, предикативних одиниць типу *do you think (do you know)*, які є несуттєвими в денотативному плані. Такі елементи ряд авторів називає «інтродукторами», вважаючи їх основним призначенням адресацію висловлювання і, відповідно, трактуючи речення, до складу яких вони входять, як складнопідрядні. Аналіз матеріалу дозволяє розглядати конструкції типу *Where do you think you are? What do you think I care?* швидше як прості ускладнені речення, а структуру *do you think* – як нечленимий ввідний семантично

спустошений елемент, функція якого полягає, по-перше, у створенні неофіційного тону репліки, що дозволяє віднести цей мовний сегмент до «розмовних маркерів», по-друге, в акцентуації непитальної семи висловлювання. Максимальне послаблення лексичного значення таких конструкцій є однією з ознак мовної надлишковості у структурі риторичного запитання. Особливий інтерес викликають речення, які повністю втратили питальне значення і здатні вживатися лише в переносному розумінні. Такі висловлювання проявляють тенденцію до перетворення в синтаксичні кліше. Цілий ряд конструкцій із причини частого вживання набуває характеру стереотипів: їх мовець відтворює у незмінюваному вигляді. Цей процес відбувається постійно: ті риторичні структури, які виникають в індивідуальному мовленні, пізніше стають набутокм усього мовного колективу; початковий питальний зміст речення поступово стирається і за ним закріплюється значення емоційного повідомлення. Однозначність таких конструкцій виключає нерозуміння, що значно полегшує акт комунікації. Прикладами є такі мовленнєві штампи, як: *What do I care? Who would have thought? What business is it of mine? How dare you? Where are your brains? How do I know? How should I know? What difference does it make? What good does it do?* та ін.

“Did you really kill a Frenchman with a bayonet?” He had to know.

“Yeah”, Jordache said. “One of ten million. What difference does it make?” (Shaw 1985, p. 86).

“Pa, you ought to forget about it. It’s no good thinking about it after all these years.

What good does it do?”

Axel didn’t answer (Shaw 1985, p. 278).

“Good heavens! cried Elizabeth”; “but how could that be?” (Austen 1961, p. 95).

Наведені репліки практично ні за яких обставин не сприймаються адресатом як запит інформації: досить складно уявити собі ситуацію, при якій можна було б дати адекватну відповідь на будь-яке із цих запитань. Причини цього полягають у деяких структурно-семантичних особливостях клішованих питально-розповідних речень. Ці особливості дозволяють об’єднати такі речення в окрему групу з причини неможливості реалізувати власне питальну функцію. Такі висловлювання стають ідіомами, буквально значення яких повністю втрачено [5]. Т. О. Вакуленко називає такі інтерогативні конструкції «замкненими питальними реченнями фразеологізованої структури» [2, 6], які вводяться в контекст, будучи завершеними як зі структурного, так і смислового поглядів.

Клішовані риторичні запитальні речення типу *How do / should, would / I know? Who would have thought?* звичайно використовуються для вираження негативного твердження, супроводжуючись вираженням емоцій. Кліше *What business is it of mine? What difference does it make? Who cares? What does it matter? What do I care? How dare you?* використовуються як розмовні формули для вираження байдужості, роздратування, обурення. Риторичні запитання такого типу можуть виражати велику кількість емоційних і модальних значень. У багатьох таких запитаннях важко виділити якесь загальне значення, великою мірою воно залежить від контексту [4, 82].

Відомо, що емоційність будується на оцінці, але не зводиться до неї. Залежно від того, як індивідуум оцінює ту чи іншу дію, емоційний компонент може бути позитивним або негативним. Особливе місце у складі речень стійкої структури займають речення з ініціальними складниками: *What (who, why, were) on earth (in the word, in God’s name, the deuce, in (the hell, the dickens)*, які функціонують у контексті констативного мовленнєвого акту. Такі речення не є в буквальному сенсі реченнями фразеологізованої структури – у розумінні, описаному вище. Своєрідної стійкості їм додають інтенсифікатори (слова з емоційно-підсилювальним значенням), які, головним чином, функціонують саме в питальних реченнях. Інтенсифікатори не несуть безпосереднього інформативного навантаження, а лише підкреслюють, підсилюють емфазу цих речень і одночасно надають їм деякого відтінку фамільярності. Питальні речення з інтенсифікаторами виражають різні відтінки емоцій, в основному негативних (гнів, роздратування, обурення тощо). Наприклад:

As Grangier passed Zuckerman, he hissed, “Why are you sitting there, you idiot? She’s gone” (Sheldon 1986, p. 307).

“You! I’m talkin’ to you. Are you deaf for Christ’s sake? Let’s go” (Sheldon 1986, p. 45).

“If you got pneumonia”, he said, “I should go clean out of curl”.

“Why on earth should I?” (Galsworthy 1976, p. 77).

The scarcity of paperwork was in itself very suspicious. Only the bank statement? Who on the face of the earth keeps only last month’s bank statement in the house? (Grisham 1997, p. 25).

“I believe what’s happened is that you’ve gone and got mixed up with some awful female”.

“You’re crazy. Where the dickens could I have met any awful females?” (Wodehouse 1977, p. 57).

Значення запитальності буває настільки ослабленим, що на письмі замість знака питання ставиться знак оклику або крапка:

“Please calm down, madame”, the conductor begged.

“Calm down!” Her voice went up an octave. “How dare you tell me to calm down, stupido maile! Someone has stolen more than a million dollars’ worth of my jewels!” (Sheldon 1986, p. 263).

Christian Machada watched him leave. How dare that Swiss idiot imply that the precious Goya was a fake! (Sheldon 1986, p. 339).

His words stung like a sharp slap. How dare, he talk to her like that.

How dare he! (Collins 1987, p. 278).

У ході дослідження помічено, що риторичні висловлювання – ефективний засіб аргументації. Аргументація є видом комунікативної діяльності суб’єкта, що поєднує вербальні, невербальні та екстралінгвістичні складники з метою переконання адресата шляхом обґрунтування своєї позиції. Риторичне запитання, на наш погляд, є ефективним засобом аргументації завдяки тому, що будується на основі незаперечного факту чи певного аксіоматичного судження:

“Have you been betting again?”

“Me?”

“You gave me your solemn promise you wouldn’t. Oh, Bill, you are an idiot. You’re more trouble to look after than a troupe of performing seals. Can’t you see it’s just throwing money away? Can’t you get it into your fat head that the punters haven’t a hope against the bookmakers? I know people are always talking about bringing off fantastic doubles and winning thousands of pounds with a single fiver, but that sort of thing never really happens. What did you say?”

Bill had not spoken (Wodehouse 1977, p. 41).

“But one day the man came and took them all away. ... In the evening poor Skye brought them back again one by one, in her mouth; not the happy little things that they were, but bleeding and crying pitifully. They had all had a piece of their tales cut off, and the soft flap of their pretty little ears was cut quite off. How their mother liked them, and how troubled she was, poor thing! I never forgot it!”

“Why don’t they cut their own children’s ears into points to make them look sharp? Why don’t they cut the end off their noses to make them look plucky? One would be as sensible as the other. What right have they to torment and disfigure God’s creatures?” (Sewell A. 1994, p. 36)

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Риторичне запитання збігається за формально-граматичною структурою з будь-яким типом запитання, різниця полягає лише в його смислового навантаженні. Проаналізований мовний матеріал дає підстави стверджувати, що невмотивована повноскладовість репліки, представленої риторичним запитанням, актуалізує її непитальне значення. У структурі риторичного запитання найбільш розповсюдженим є використання надлишкових елементів: повтору сегментів тексту, використання вигуків, предикативних одиниць, які є несуттєвими в денотативному плані. Як показало дослідження, риторичні запитання є ефективним засобом аргументації та вираження емоцій. На наш погляд, риторичні запитання доцільно було б вивчати в усіх стилях мови для визначення їх специфічних функцій у кожному з них.

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка / И. В. Арнольд. – М. : Просвещение, 1990. – С. 167.
2. Вакуленко Т. А. Структурно-семантические и коммуникативно-прагматические особенности вопросительных предложений фразеологизированной структуры (в современном английском языке) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10. 02. 04 / Татьяна Александровна Вакуленко ; Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К. : [б. и.], 1992. – 19 с.
3. Григорьев В. А. К толкованию понятия «риторический вопрос» / В. А. Григорьев // Структурно-семантические и прикладные исследования : межвуз. сб. – Кишинев : Штиинца, 1987. – С. 33–41.
4. Колесова Н. Н. Семантика вопросительного предложения в английской разговорной речи Н. Н. Колесова // Теория и практика лингвистического описания разговорной речи : межвуз. сб. науч. тр. – Горький, 1987. – С. 74–83.
5. Лисенкова Н. Н. Псевдovoпpосительные высказывания в английской разговорной речи : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10. 02. 04 / Надежда Николаевна Лисенкова ; Одес. нац. ун-т им. И. И. Мечникова. – Одесса : [б. и.], 1989. – 16 с.
6. Мирсеитова С. С. Транспозиция вопросительных предложений в современном английском языке : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Сапаргуль Сламбаевна Мирсеитова ; Моск. лингвист. ун-т. – М. : [б. и.], 1991. – 170 с.
7. Ackroyd P. *Hawksmoor* / P. Ackroyd. – London : Penguin Books, 1993. – 217 p.
8. Binchy M. *Light a Penny Candle* / M. Binchy. – NY : A Signet Book, 2001. – 624 p.
9. Collins J. *Hollywood Husbands* / J. Collins. – NY : Pocket Book, 1987. – 536 p.
10. Doyle A. C. *His Last Bow* / A. C. Doyle. – London : Penguin Books, 1997. – 198 p.
11. Grisham J. *The Partner* / J. Grisham. – London : Century Books Limited, 1997. – 366 p.
12. Miles R. *Return to Eden* / R. Miles. – London : Future, 1985. – 415 p.
13. Morris G. *Revenge at the Rodeo* / G. Morris. – NY : Baker Book, 1993. – 316 p.
14. Sewell A. *Black Beauty* / A. Sewell. – London : Breslich Foss, 1994. – 168 p.
15. Shaw I. *Rich Man, Poor Man* / I. Shaw. – London : New English Library, 1985. – 767 p.
16. Sheldon S. *If Tomorrow Comes* / S. Sheldon. – NY : Warner Books, 1986. – 408 p.
17. Twain M. *The Adventures of Huckleberry Finn* / M. Twain. – London : Penguin Books, 1994. – 281 p.
18. Warner G. *Surprise Island* / G. Warner. – NY : Scholastic Inc., 1989. – 178 p.
19. Wodehouse P. G. *Bachelors Anonymous* / P. G. Wodehouse. – London : Penguin Books, 1975. – 139 p.
20. Wodehouse P. G. *Ring for Jeeves* / P. G. Wodehouse. – London : Sphere Books Limited, 1977. – 187 p.

References

1. Arnold, I. V. 1990. *Stilistika Sovremennogo Angliiskogo Yazyka*. Moskva: Prosveshcheniie.
2. Vakulenko, T. A. 1992. "Strukturno-Semanticheskiye i Kommunikativno-Pragmaticheskiye Osobennosti Voprositelnykh Predlozheniiy Frazheologizirovannoi Struktury (v Sovremennom Angliiskom Yazyke)". PhD diss., Kievskii Gosudarstvennyi Universitet Imeni T. G. Shevchenka.
3. Grigoriev, V. A. 1987. "K Tolkovaniyu Poniatiiya «Ritoricheskii Vopros»". *Strukturno-Semanticheskiye i Prikladnye Issledovaniia*, 33–41. Kishyniov: Shtiintsa.
4. Kolesova, N. N. 1987. "Semantika voprositelnogo Predlozheniia v Angliiskoi Razgovornoj Rechi". *Teoriia i Praktika Lingvisticheskogo Opisaniia Razgovornoj Rechi*, 74–83. Gorkii.
5. Lisenkova, N. N. 1989. "Psevdovoprositelnye Vyskazyvaniia v Angliiskoi Razgovornoj Rechi". PhD diss., Odesskii Natsionalnyi Universitet Imeni I. I. Mechnikova.
6. Mirseitova, S. S. 1991. "Transpozitsiia Voprositelnykh Predlozhenii v Sovremennom Angliiskom Yazyke". PhD diss., Moskovskii Lingvisticheskii Universitet.
7. Ackroyd, P. 1993. *Hawksmoor*. London: Penguin Books.
8. Binchy, M. 2001. *Light a Penny Candle*. New York: A Signet Book.
9. Collins, J. 1987. *Hollywood Husbands*. New York: Pocket Book.
10. Doyle, A. C. 1997. *His Last Bow*. London: Penguin Books.
11. Grisham, J. 1997. *The Partner*. London: Century Books Limited.
12. Miles, R. *Return to Eden*. London: Future.
13. Morris, G. 1993. *Revenge at the Rodeo*. New York: Baker Book.
14. Sewell, A. 1994. *Black Beauty*. London: Breslich Foss.
15. Shaw, I. 1985. *Rich Man, Poor Man*. London: New English Library.
16. Sheldon, S. 1986. *If Tomorrow Comes*. New York: Warner Books.
17. Twain, M. 1994. *The Adventures of Huckleberry Finn*. London: Penguin Books.
18. Warner, G. 1989. *Surprise Island*. New York: Scholastic Inc.
19. Wodehouse, P. G. 1975. *Bachelors Anonymous*. London: Penguin Books.
20. Wodehouse, P. G. *Ring for Jeeves*. London: Sphere Books Limited.

Гедз Светлана. Риторические вопросы в современном английском языке: коммуникативно-функциональный аспект. Освещены разные точки зрения отечественных и зарубежных языковедов на лингвистическую природу термина «риторический вопрос». Как показало исследование, риторический вопрос по формально-грамматическому строению не отличается от вопросов, которые направлены на запрос информации. Тожественные по лексическому составу и синтаксическому строению предложения могут иметь различное коммуникативное содержание в зависимости от таких факторов, как ситуация, контекст и интонация. Продемонстрировано, как вербальный контекст может нейтрализовать вопросительное значение структурно вопросительного предложения. Примеры с художественной литературы британских и американских авторов показывают, что вопросительное значение риторических вопросов может быть настолько ослабленным, что в письменной форме вместо вопросительного знака употребляют восклицательный знак или точку. Как показало исследование, риторические вопросы являются, как правило, полносложными, что отличает их от других типов высказываний в разговорном диалоге. Полносложность риторических вопросов – одна из причин потери их вопросительного значения. Риторические вопросы используются как эффективный метод аргументации и выражения эмоций.

Ключевые слова: риторические вопросы, интеррогативное значение, ситуация, контекст, коммуникативные и функциональные особенности.

Hedz Svitlana. Rhetorical Questions in Modern English: Communicative and Functional Aspects. This article highlights the various perspectives of domestic and foreign linguists regarding the linguistic nature of the term “rhetorical question”. The study shows that from the point of view of its formal grammatical structure a rhetorical question is no different from those questions which are intended to obtain information. Sentences which are identical in their lexical composition and syntactic structure may have a different communicative content, depending on such factors as situation, context and intonation. In our study, it is shown, for instance, how the verbal context can neutralize the interrogative meaning of sentences which are interrogative in structure. Examples taken from books by British and American writers confirm that the interrogative meaning of rhetorical questions can be weakened to such an extent that either an exclamation mark or a full stop may be used instead of a question mark. Our research has shown that in most cases rhetorical questions are characterized by an unabbreviated structure which makes them different from other types of utterances in colloquial speech. Questions of this type may lose their interrogative meaning specifically because of the fact that no elements have been omitted from their structure. The article demonstrates that the use of rhetorical questions may be an effective method for conveying persuasive arguments or for expressing strong emotions.

Key words: rhetorical questions, interrogative meaning, situation, context, communicative and functional peculiarities.